



Inklusiivista pedagogiikkaa kansanopistoihin

Anna-Maija Vuorela

Ammatillinen erityisopettajankoulutus

Inklusion lähtökohtia

- Inklusion idea on kaikkien tasa-arvoinen osallisuus sekä kaikille sopiva ja omaa tasoa vastaava opetus (Unesco, 1994, Takalan ym., 2020, s. 143 mukaan).
- Saavutettava opetus käsittää turvallisen ja kannustavan ilmapiirin sekä tasavertaisen vuorovaikutuksen eri osapuolten välillä (Happo, 2024, s. 94). Opiskelijan on voitava uskaltaa pyytää tarvittaessa apua oppimiseensa (Räty, 2024, s. 102).
- Opettajan on tärkeä reflektoida omaa pedagogista toimintaansa, jotta on mahdollista löytää erilaisia oppijoita parhaiten tukevat opettamisen tavat (Siiskonen ym., 2020, s. 85).
- Inklusiivisen opetuksen avainasia on yhdessä tekeminen ja yhdessä tukeminen (Sundqvist ym., 2020, s. 181).
- Aikuisista noin 5–10 prosentilla on erityisiä oppimisvaikeuksia. Niitä ilmenee kaikilla koulutusasteilla ja niistä voi olla haittaa aikuisopiskelijan opintoihin. Yleisin oppimisvaikeus on lukemisen ja kirjoittamisen vaikeus, joka ilmenee hitaana ja vaivalloisena lukemisena, kirjoitusvirheinä ja haasteina kielten oppimisessa. (Räty, 2024, s. 97.)
- Inklusiota on mahdollista toteuttaa monella tavalla, eikä ole olemassa vain yhtä oikeaa tapaa (Takala ym., 2020, s. 35).

Inklusion lähtökohtia

Moninaisuuden huomioiminen

- Erilaisuus koskettaa jokaista ihmistä, eikä se liity vain ulkoisiin piirteisiin (Booth, 2011, Pihlajan & Silvennoisen, 2020, s. 58 mukaan). Erilaisuus nähdään voimavarana (Loukomies & Laine, 2023, s. 154, 179).
- Kielitietoinen opetus käsittää osa-alueet: selkeä ja jäsennetty opetuspuhe, puheen havainnollistaminen ja visualisointi, avainsanojen ja uusien käsitteiden esittäminen, toiminnallisuuden hyödyntäminen, opiskelijoiden aiempien tietojen aktivoiminen ja eri kielten rinnakkaisen käytön mahdollistaminen (Aalto ym., 2019, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 156 mukaan).
- Katsomustietoisuus tarkoittaa, että jokainen opiskelija voi kokea itsensä arvostetuksi ja huomioiduksi riippumatta taustastaan ja identiteetistään sekä voi toteuttaa katsomustaan niiltä osin kuin se on mahdollista, ja eri katsomuksia huomioidaan oppilaitoksen arjessa (Kavonius & Putkonen, 2020, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 166 mukaan).
- Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus huomioidaan edistämällä aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta (Loukomies & Laine, 2023, s. 166).

Inklusion lähtökohtia

Hyvinvoinnin tukeminen

- Hyvinvointi on oppimisen edellytys (Savikuja ym., 2024, s. 134). Inklusion tärkeä lähtökohta on aito kiinnostus opiskelijan oppimiseen ja hyvinvointiin (Räty, 2024, s. 102).
- Opiskelijaryhmän tarkoituksenmukainen ryhmäyttäminen rakentaa turvallista oppimisympäristöä. Ryhmäyttäminen parantaa ryhmän sosiaalista ilmapiiriä ja lisää opiskelijoiden tuntemusta. (Roiha & Polso, 2023, s. 115.)
- Keskitytään opiskelijoiden vahvuuksiin ja niiden harjoitteluun (Loukomies & Laine, 2023, s. 177, 179). Kehitetään ja opetetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja (Loukomies & Laine, 2023, s. 184–185).
- Puututaan poissaoloihin ensinnäkin ennaltaehkäisevästi auttamalla opiskelijaa kiinnittymään opiskeluun, ja toiseksi kartoittamalla tilanne, pitämällä yhteyttä opiskelijaan ja edellyttämällä tehtävien tekemistä myös poissaollessa kuitenkin kuormittamatta opiskelijaa liiaksi (Loukomies & Laine, 2023, s. 186–187).

Lahjakkuuden tukeminen

- Eriytetään opetusta sopivammaksi lahjakkaille opiskelijoille esimerkiksi tarjoamalla heille mahdollisuutta itsenäisempään työskentelyyn tai täydentävää materiaalia opiskelun tueksi (Loukomies & Laine, 2023, s. 194–195).
- Opiskelun nopeutta säädetään, jotta lahjakkailta on mahdollisuus edetä, eikä aikaa kulu sellaiseen asiaan, joka jo osataan (Loukomies & Laine, 2023, s. 195–197).

Opiskelijoiden taustatiedot ja lähtötasot

- Inklusion perustana on vahva opiskelijoiden tuntemus (Takala ym., 2020, s. 35).
- Opiskelijoiden vahvuudet ja tarpeet on tunnettava syvällisesti. Tämä on edellytys sille, että löydetään sopivat ratkaisut ja tunnistetaan mahdolliset oppimisen esteet. (Reynor, 2019, s. 263.)
- Aikuiset opiskelijat kykenevät usein itse tunnistamaan vaikeutensa ja kertomaan niistä melko luotettavasti (Korkeamäki ym., 2010; Hock, 2012, Korkeamäen, 2019, s. 248 mukaan). Lisäksi he pystyvät mainitsemaan yksilöllisiä pedagogisia menetelmiä, jotka ovat tukeneet heitä oppimisessaan aiemmin (Räty, 2024, s. 101).
- Aikuisten lukivaikeuden ja muiden oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi voidaan hyödyntää kyselyjä (Lukivaikeuden tunnistuslista, 2018, Korkeamäen, 2019, s. 249 mukaan). Luki-seulaan on hyvä olla mahdollisuus päästä (Räty, 2024, s. 101).
- Lähtötason selvittäminen on tärkeää, jotta opetus voidaan suunnata mahdollisimman lähelle opiskelijan lähikehityksen vyöhykettä (Zaretskii, 2009; Subban, 2006, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 117 mukaan).



Eriyttäminen opetuksen lähtökohtana



- Eriyttämisen ideana on, että opettaja pyrkii vastaamaan opiskelijoiden vaihteleviin tarpeisiin muokkaamalla opetustaan. Tämä on vastakohta sellaiselle opetukselle, jossa kaikki opiskelevat täysin samoin.
- Eriyttäminen toteutetaan systemaattisesti ja etukäteen suunnitellen – eikä ainoastaan reagoimalla eteen tuleviin tilanteisiin.

(Loukomies & Laine, 2023, s. 116–117.)

- Eriyttäminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opiskelijat jaettaisiin aina tasoryhmiin taitojen perusteella, koska tämä eristäisi tukea tarvitsevat omiksi ryhmikseen, eikä edistäisi koko ryhmän yhteistoimintaa (Siiskonen ym., 2020, s. 82).
- Opettaja muokkaa eriyttäessään:
 - sisältöjä, eli **"Mitä opiskellaan?"**
 - oppimisprosessia, eli **"Miten opiskellaan?"**
 - tuotoksia, eli **"Miten oppiminen ja osaaminen osoitetaan?"**

(Tomlinson, 1999; Tomlinson & Imbeau, 2010, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 118 mukaan).



Selkeät ja ymmärrettävät tehtäväohjeet, opetusmateriaalit ja toimintatavat



- Kaikki opiskelijat hyötyvät selkeydestä ja johdonmukaisuudesta. Hyöty näkyy parempana työrauhana. (Siiskonen ym., 2020, s. 90; Kairaluoma & Tuovila, 2019, s. 201.) Hyvä ennakointi edistää opiskelijan itsesääätelyä, itsearviointikykyä ja tavoitteellista toimintaa (Siiskonen ym., 2020, s. 90).
- Tehtäväohjeet esitetään eri muodoissa (myös kirjoitettuina), jotta ne ovat saavutettavia erilaisilla kyvyillä.
- Ohjeiden antamisen tilanne on häiriötön, eikä ohjeita anneta samanaikaisesti, kun tehtäviä on tarkoitus tehdä.
- Aikataulu ilmoitetaan ajoissa, selvästi ja se jätetään näkyviin.

(Loukomies & Laine, 2023, s. 206–207.)
- Ohjeet ovat selkeitä ja lyhyitä (Vitka, 2021, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 206 mukaan).
- Opetusmateriaali annetaan perehdyttäväksi etukäteen, mahdollisesti jo ennen oppitunteja (Happo, 2024, s. 90; Rätty, 2024, s. 100).
- Struktuureista luovutaan vähitellen, kun opiskelijan itsesääätely ja itsenäinen toiminta lisääntyvät. Tällaisia tukirakenteita voidaan verrata oppimisen ohjaamisen rakennustelineisiin, joita voidaan purkaa sitä myöten, kun ne käyvät tarpeettomiksi. (Siiskonen ym., 2020, s. 90.)

Monipuoliset, vaihtelevat ja osallistavat opetusmenetelmät



- Käytetään esimerkiksi vaihdellen itsenäistä - ja ryhmätyöskentelyä (Loukomies & Laine, 2023, s. 120).
- Yhteistoiminnallinen oppiminen on hyödyksi kaikenlaisille oppijoille. Se soveltuu hyvin inklusiiviseen pedagogiikkaan etenkin silloin, kun opittua kerrataan ja sovelletaan (Siiskonen ym., 2020, s. 82.)
- Opiskelijoita aktivoivat työtavat, sopivat tauot ja harjoittelun rytmitys helpottavat tarkkaavuuden ylläpitämistä sekä asioiden omaksumista (Siiskonen ym., 2020, s. 90).
- Oppituntien aikataulu ja taukojen ajankohdat kirjataan näkyville. Tämä auttaa hahmottamaan kokonaisuutta ja suuntaamaan energiaa tekemiseen. (Savikuja ym., 2024, s. 186.)



Monikanavaisuus ja havainnollistaminen

- Monikanavaisuus tukee yksilöllisten oppimisen edellytysten mukaista opiskelua (Mihovska ym., 2021, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 213 mukaan). Lisäksi se tukee opiskelijoiden motivaatiota (Loukomies & Laine, 2023, s. 213).
- Opetus ei voi nojautua ainoastaan puhuttuun tai kirjoitettuun kieleen, sillä oppimisen vaikeuksiin liittyy usein kielellisiä vaikeuksia. Oppimista tukevat aistien, tunnekokemuksen ja liikkeen hyödyntäminen sekä kuvallinen materiaali, toiminnallisuus ja tekemällä oppiminen. (Siiskonen ym., 2020, s. 91.)
- Monikanavaisuutta hyödyntäviä teknologioita ovat esimerkiksi puheentunnistustyökalut ja lisätty todellisuus (Loukomies & Laine, 2023, s. 213).
- Havainnollistaminen on opittavan asian esittämistä niin, että se on helppo vastaanottaa sekä kiinnostavassa muodossa (Savikuja ym., 2024, s. 195). Opeteltavien asioiden monipuolinen havainnollistaminen tukee kaikkien oppimista (Siiskonen ym., 2020, s. 91).



Yhteisopettajuus (samanaikaisopettajuus, tiimiopettajuus)



- Yhteisopettajuudessa opettaja toimii opetustilanteessa esimerkiksi erityisopettajan kanssa työparina. Molempien opettajien erityisosaaminen hyödynnetään kaikkien opiskelijoiden hyväksi.
- Yhteisopettajuus on vähemmän eristävää ja leimaavaa kuin esimerkiksi yksilö- ja pienryhmämallit.

(Moberg ym., 2015, s. 189.)

- Ideaalitilanteessa yhteistoiminta perustuu yhteiseen näkemykseen ja suunnitteluun (Moberg ym., 2015, s. 189; Siiskonen ym., 2020, s. 95).
- Yhteisopettajuuden etuja ovat muun muassa: työrauhan säilyminen ja hyvät mahdollisuudet opetuksen eriyttämiselle (Loukomies & Laine, 2023, s. 143).
- Yhteisopetuksessa voidaan toteuttaa esimerkiksi yhdessä opettamista tai pysäkkityöskentelyä, mutta vastuita on myös mahdollista jakaa siten, että toinen opettaa ja toinen avustaa tai havainnoi (Ploessl ym. 2010, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 148 mukaan).
- Yhteistyötapojen kehittymistä on tärkeä arvioida säännöllisesti (Rytivaara ym. 2017, Siiskosen ym., 2020, s. 95 mukaan).
- Yhteisopetus mahdollistaa sen, että opetuksen laatu voi parantua ja mahdolliset haasteet havaitaan paremmin (Takala ym., 2020, s. 144).

Positiivinen kasvatus



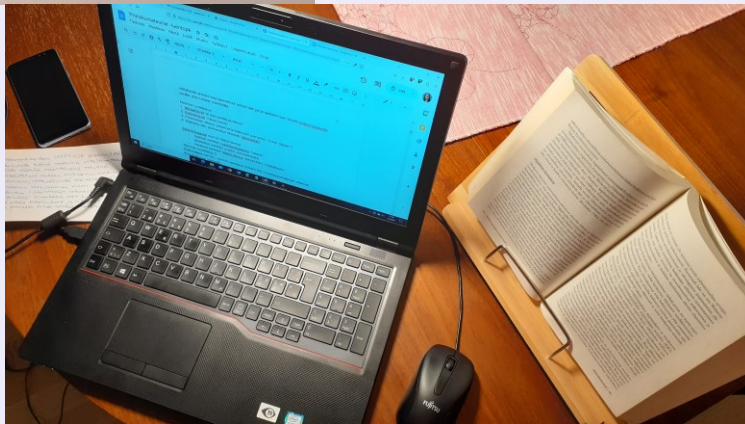
- Inklusion tukena voi hyödyntää positiivisen kasvatuksen keinoja. Jokaisella opiskelijalla on luonteessaan taitoja ja vahvuuksia, jotka on tärkeä tunnistaa – aina sitä tärkeämpää on löytää opiskelijan vahvuudet, mitä enemmän hänellä on haasteita. Inklusiivisessa luokassa arvostetaan monenlaista osaamista. (Uusitalo & Vuorinen, 2020, s. 185.)
- Positiivinen kasvatus käsittää luonteenvahvuuksien tiedostamisen, esiin kutsumisen sekä käytön uusissa tilanteissa (Uusitalo & Vuorinen, 2020, s. 196–199).
- Kyky käyttää omia vahvuuksiaan näyttää olevan voimakkaasti yhteydessä koettuun onnellisuuteen, ja toisaalta onnelliset opiskelijat pystyvät hyödyntämään omia vahvuuksiaan paremmin (Uusitalo & Vuorinen, 2020, s. 201).

Opiskelutaitojen opettaminen



- Opiskelutaitojen opettaminen lisää opiskelijoiden metakognitiivista tietämystä ja parantaa sitä kautta heidän oppimistuloksiaan (Caliskan & Sunbul, 2011, Roihan & Polson, 2023, s. 123 mukaan).
- Opiskelutaidoilla edistetään etenkin lukemista, kirjoittamista ja muistamista. Opiskelutaidot voivat olla esimerkiksi tekstin lukemista ääneen, visuaalisten keinojen käyttämistä tai opittavien asioiden selittämistä opiskelukaverille. (Pino & Mortari, 2014, Korkeamäen, 2019, s. 248 mukaan.)
- Opiskelutaitojen oppiminen on tärkeää, sillä opiskelija tarvitsee konkreettisia malleja tehokkaan opiskelun tavoista. Oppimisen taidot ja menetelmät on olennaista tuntea kunkin oppiaineen osalta. Kunkin oppiaineen opettaja onkin oikea henkilö kertomaan, millaiset tavat kulloinkin soveltuvat opiskeluun. Opettaja voi opetuksessaan esimerkiksi suosia sellaisia tehtäviä, joissa sisältöjen oppimisen ohella opitaan oppimisen taitojen osatekijöitä. (Päivänsalo, 2020, s. 253–254.)
- Opettajan on tärkeä kannatella opiskelijan ajatusta siitä, että tämä selviytyy opinnoistaan (Räty, 2024, s. 100).

Oppimisen apuvälineiden käytön opettaminen



Kuvat Anna-Maija Vuorela

- **Keskittymisen apuvälineitä:** kuulosuojaimet ja korvatulpat, vastamelukuulokkeet, sermit, istuimet kuten aktiivituoli ja jumppapallo, aistituotteet kuten painoliivit ja -peitot, hypisteltävät kuten stressipallot, limat / slime, Fidget-lelu, unelmakortit, ajastin, paperinen kalenteri, ajanhallinnan ja -hahmottamisen työkalut kuten timer- ja pomodoro-ohjelma tai kalenterin värikoodaus, muistiinpanotekniikat kuten muistilaput ja -listat. Katso lisää: <https://www.thinglink.com/card/1893300268473254756>.
- **Lukemisen apuvälineitä:** lukukalvot ja -viivaimet, lukuteline, luku- ja käsityövalo, Celia-äänikirjat, selkokielliset uutiset ym. TV-ohjelmat, oppimispelit kuten Sanalouhos ja Word Twist, opiskelu monikanavaisesti kuten kirjallisesti, kuvallisesti ja suullisesti, näytön säätäminen ja näytön apuvälineet kuten Reading Ruler ja värisuodattimet (näytön värin muuttaminen), PDF-tiedostojen tekstin kuuntelu tietokoneella, Microsoft Lens-sovellus – tekstin kuuntelu kameran kuvasta, Google kääntäjä (kääntää tekstin puhelimen kameran kautta). Katso lisää: <https://www.thinglink.com/card/1893300268473254756> ja <https://www.oppimisvaikeus.fi/vinkkejä/oppimisen-apuvälineet>
- Tutustu myös kirjoittamisen ja matematiikan apuvälineisiin ja rentoutumiskeinoihin.

Opiskelijoiden ohjaus ja edistymisen seuranta



- Ohjausta, tukea ja palautetta on tarjolla oppimisprosessin alusta loppuun. Opettaja voi esimerkiksi pyytää opiskelijoita olemaan häneen yhteydessä, jos oppiminen tuntuu vaikealta. Tällöin on mahdollista sopia yhdessä erilaisista tukimuodoista. Osa opiskelijoista hyötyy jo siitä, että tästä mahdollisuudesta on kerrottu. (Räty, 2024, s. 100.)
- Ohjauksella pyritään siihen, että opiskelijan käsitys itsestä oppijana kasvaa, ymmärrys oppimisvaikeuksien vaikutuksesta lisääntyy ja itselle sopivia opiskelutapoja löydetään (Räty, 2024, s. 101).
- Opiskelijoiden päätösten ja valintojen tekoon annetaan ohjausta.
- Opiskelijoiden edistymistä seurataan.
- Edistymisestä annetaan palautetta ja tehdään tarvittavia muutoksia.

(Young, 2019.)

Fyysisen oppimisympäristön esteettömyys ja joustavuus



- Oppimisympäristöjen suunnittelukehys ohjaa suunnittelemaan joustavia sekä monikäyttöisiä ja muunneltavia oppimisympäristöjä, jotka mahdollistavat sekä yksilöllisen että yhteisöllisen työskentelyn. Oppimisympäristöjen tulee soveltua perinteiseen opetukseen sekä moninaiseen oppimista tukevaan toimintaan. Niiden tulee myös olla käyttäjilleen terveellisiä ja mukavia. (Mäkelä, 2018, Siiskosen ym., 2020, s. 87–88 mukaan.)
- Joustava oppimisympäristö käsittää helposti siirreltäviä seiniä ja liikuteltavia kalusteita sekä monikäyttöisiä alueita (Takala ym., 2020, s. 34).
- Hälyinen ympäristö heikentää työrauhaa, lisää stressiä sekä vaikeuttaa puheen havaitsemista.
- Fyysinen oppimisympäristö on laajempi kuin vain luokkatila; piha ja lähiympäristö kirjastoineen ja museoineen.

(Siiskonen ym., 2020, s. 88.)

- Opiskelijalla tulee olla mahdollisuus siirtyä hiljaiseen tilaan tekemään itsenäistä tehtävää, mikäli muu ryhmä käy aiheesta kovaäänistä keskustelua (Savikuja ym., 2024, s. 186).

Eri ilmaisukeinot ja sosiaalinen media



- Inklusiiossa hyödynnetään useita erilaisia ilmaisukeinoja. Näitä keinoja voivat olla teksti, puhe, piirustus, kuvitus, sarjakuva, kuvakäsikirjoitus, valokuva, suunnittelu, draama, elokuva, musiikki, tanssi, liike, kuvataide, veistos ja video.
- Käytetään sosiaalista mediaa ja interaktiivisia verkkotyökaluja, kuten keskustelufoorumeita, chatteja, web-suunnittelua, merkintätyökaluja, animaatioesityksiä ja tekoälyä.
- Ratkaistaan ongelmia käyttämällä luovasti erilaisia strategioita.

(Cast, 2018.)

Digitaalisuuden hyödyntäminen



Kuva Firmee (Pixabay)

- Digitaalisilla teknologioilla voidaan tukea kaikkien opiskelijoiden sosiaalista vuorovaikutusta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja osallistumisen mahdollisuuksia (Sormunen, 2020, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 211 mukaan).
- Digitaalisten teknologioiden ja sovellusten saavutettavuus tulee joka tapauksessa huomioida, kun opetusta suunnitellaan (laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta 306/2019, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 211 mukaan).
- Digitaalisia välineitä voi hyödyntää harjoittelussa, tiedon etsimisessä ja jäsentämisessä, opiskeluympäristön ja ajan jäsentämisessä, opiskelun tuotosten rakentamisessa ja säilyttämisessä sekä opiskeluun liittyvässä vuorovaikutuksessa (Barnett, 2017, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 212–213 mukaan).
- Oppimisen tukena on mahdollista käyttää oppimisperlejä ja -sovelluksia (Loukomies & Laine, 2023, s. 213). Myös simulaatiot ja virtuaalitodellisuuden hyödyntäminen tuovat uusia mahdollisuuksia havainnollistamiseen ja oppimiseen (Siiskonen ym., 2020, s. 91).
- Älypuhelimia voidaan hyödyntää opiskelustrategioiden harjoittelussa, esimerkiksi muistiinpanojen tekemisen tukena, ja niiden avulla tukea tarvitseva opiskelija pystyy kiertämään oppimisvaikeuttaan (Loukomies & Laine, 2023, s. 213).
- Opettajalla on tärkeä rooli auttaa sopivien työkalujen löytämisessä ja opastaa teknologioiden tarkoituksenmukaisessa käytössä (Sormunen & Lavonen, 2014, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 213 mukaan).

Lisäharjoittelun ja lisääajan tarjoaminen



- Opiskelija, jolla on oppimisen vaikeutta:
 - hyötyy lisäharjoittelusta ja toistosta (Aalto ym., 2019, Loukomiehen & Laineen, 2023, s. 156 mukaan)
 - tarvitsee enemmän aikaa perustaitojen harjoitteluun ja opittavien asioiden omaksumiseen – lisääika tehtävien tekemiseen ja arviointitilanteisiin on tarpeen (Siiskonen ym., 2020, s. 89).
- Kertaaminen ja harjoittelu ovat tärkeitä kaikille, jotta taitoja voidaan ylläpitää ja päästä hyvin suoriin (Siiskonen ym., 2020, s. 91).
- Kaikille oppijoille ovat hyödyksi yhteiset pohdinnat, joille annetaan hyvin aikaa (Siiskonen ym., 2020, s. 90).

Monipuoliset arviointimenetelmät

- Opiskelijalla on oikeus heti oppimisprosessin alussa tietää, mitä ja miten arvioidaan ja mitkä suoritukset vaaditaan, jotta opintojakso saadaan suoritettua. Arvioinnissa tulisi käyttää monipuolisia menetelmiä. Tällöin jokainen opiskelija pystyy hyödyntämään vahvuuksiaan osoittaessaan omaa osaamistaan. (Räty, 2024, s. 100.)
- Osaaminen tulisi voida osoittaa monella tavalla, esimerkiksi kirjallisesti, suullisesti, videolla, äänitallenteella tai käytännön työssä (Räty, 2024, s. 101; Hoppo, 2024, s. 93). Osaamista tulee voida osoittaa myös täydentämällä tehtäviä suullisesti (Savikuja ym., 2024, s. 158).
- Arvioinnissa voidaan hyödyntää tenttejä, esitelmiä, projekteja, itse- ja vertaisarviointia tai portfolioarviointia ja oppimiskeskusteluja.
- Esimerkiksi pelkän tentin pitäminen ei ole riittävän monipuolinen arviointimenetelmä.
(Loukomies & Laine, 2023, s. 126.)
- Tentit on mahdollista teettää pienissä osissa (Hoppo, 2024, s. 93). Tentin tulee olla selkeä ja se on voitava tehdä rauhallisessa tilassa ja tarvittaessa lisäajan kanssa (Räty, 2024, s. 101). Tentti voi olla myös aineistotentti, jossa opiskelumateriaali saa olla mukana (Savikuja ym., 2024, s. 158).



Erityisopettajan konsultointi ja moniammatillinen yhteistyö



- Erityisopettajan yksi tehtävä on auttaa muita auttamaan. Hän pyrkii lisäämään koko oppilaitosyhteisön valmiutta omaksua erityispedagogista näkemystä ja kehittämään oppilaitosta kokonaisvaltaisesti. (Moberg ym., 2015, 186.)
- Erityispedagogista konsultaatioapua saaneet opettajat ovat kokeneet yhteistyölähtöiset keskustelut hyvin palkitseviksi (Sundqvist, 2012; Sundqvist & Ström, 2015, Sundqvistin ym., 2020, s. 181 mukaan).
- Opettajan on hyvä tunnistaa ne tilanteet, joissa hänen omat eväänsä eivät riitä opiskelijan tukemiseen. Tällöin opiskelijan voi ohjata erityisopettajan tai muun asiantuntijan luo. (Räty, 2024, s. 102.)
- Eri ammattiryhmien monialainen yhteistyö on tärkeää, jotta opiskelijat saavat kaiken tarvitsemansa ja parhaan mahdollisen tuen opiskeluunsa. Keskeinen työmenetelmä on työntekijöiden keskinäinen konsultaatio. (Siiskonen ym., 2020, s. 96.)

Tiedon jakaminen henkilöstölle



- Tiedon jakaminen organisoidusti on avuksi koko henkilöstölle.
- Kaikille opiskelijoille sopivien tuntien suunnittelu vie huomattavasti enemmän aikaa, kuin tavallisten tuntien suunnittelu. Tämä johtuu tarvittavista lisävaiheista, sopivien teknologioiden etsimisestä sekä vaihtoehtojen suunnittelusta.
- Kaikille sopiva opetus voi maksaa itsensä aikaa myöten takaisin, kunhan jokainen opettaja aktiivisesti jakaa omia kokemuksiaan. Mikäli yhteiset resurssit ovat kaikkien opettajien käytettävissä, tuntien suunnittelu voi jopa helpottua.

(Reynor, 2019, 263.)

Lähteet

Cast. (2018). *Universal Design for Learning Guidelines version 2.2*. <http://udlguidelines.cast.org/>

Happo, I. (2024). Pedagogisesti saavutettavaa opiskelua kaikille. Teoksessa T. Savikuja, I. Happo, E. Talonen & P. Virtanen (toim.), *Eriyisen tukevia menetelmiä: Tietoa ja konkretiaa ammatilliseen koulutukseen* (s. 84–95). Santalahti.

Kairaluoma, L., & Tuovila, S. (2019). Nuorten lukivaikeudet ja opiskelun tuki. Teoksessa M. Takala & L. Kairaluoma (toim.), *Lukivaikeudesta lukitukeen* (s. 201–223). Gaudeamus.

Korkeamäki, J. (2019). Lukivaikeus aikuisuudessa ja tuen muodot. Teoksessa M. Takala & L. Kairaluoma (toim.), *Lukivaikeudesta lukitukeen* (s. 239–254). Gaudeamus.

Loukomies, A., & Laine, S. (2023). *Inklusio onnistuu! Näin rakennat inklusiivisen toimintakulttuurin*. PS-kustannus.

Moberg, S., Hautamäki, J., Kivirauma, J., Lahtinen, U., Savolainen, H., & Vehmas, S. (2015). *Eriyispedagogiikan perusteet* (3. uudistettu painos). PS-kustannus.

Pihlaja, P., & Silvennoinen, H. (2020). Inklusio ja koulutus-politiikka. Teoksessa M. Takala, A. Äikäs & S. Lakkala (toim.), *Mahdoton inklusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet* (s. 45–71). PS-kustannus.

Päivänsalo, T.-M. (2020). *Oppimiskoodi: Kuinka oppiminen onnistuu*. PS-kustannus.

Reynor, E. (2019). Developing Inclusive Education in Ireland: The Case for UDL in Initial Teacher Education. Teoksessa Gronseth, S. L. & Dalton, E. M. (ed.). *Universal Access Through Inclusive Instructional Design: International Perspectives on UDL* (s. 258–266). <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.4324/9780429435515>

Roiha, A., & Polso, J. (2023). *Onnistu eriyttämisessä: Toimivan opetuksen opas*. PS-kustannus.

Räty, K. (2024). Oppimisvaikeudet aikuiskoulutuksessa. Teoksessa T. Savikuja, I. Hoppo, E. Talonen & P. Virtanen (toim.), *Erityisen tukevia menetelmiä: Tietoa ja konkretiaa ammatilliseen koulutukseen* (s. 96–104). Santalahti.

Savikuja, T., Hoppo, I., Talonen, E., & Virtanen, P. (toim.) (2024). *Erityisen tukevia menetelmiä: Tietoa ja konkretiaa ammatilliseen koulutukseen*. Santalahti.

Siiskonen, T., Lerkkanen, M.-K., & Savolainen, H. (2020). Oppimisen tukeminen. Teoksessa T. Ahonen, M. Aro, T. Aro, M.-K. Lerkkanen & T. Siiskonen (toim.), *Oppimisen vaikeudet* (2. painos) (s. 78–98). Niilo Mäki Instituutti.

Sundqvist, C., Aarnos, R., & Ström, K. (2020). Asiantuntija, analyttinen ystävä vai tiimipelaaja? Erityisopettajan konsultoiva rooli. Teoksessa M. Takala, A. Äikäs & S. Lakkala (toim.), *Mahdoton inkluusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet* (s. 159–184). PS-kustannus.

Takala, M., Lakkala, S., & Äikäs, A. (2020). Inklusiivisen kasvatuksen monet mahdollisuudet. Teoksessa M. Takala, A. Äikäs & S. Lakkala (toim.), *Mahdoton inkluusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet* (s. 13–44). PS-kustannus.

Takala, M., Sirkko, R., & Kokko, M. (2020). Yhteisopetus – yksi mahdollisuus toteuttaa inklusiivista kasvatusta. Teoksessa M. Takala, A. Äikäs & S. Lakkala (toim.), *Mahdoton inkluusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet* (s. 139–158). PS-kustannus.

Uusitalo, L., & Vuorinen, K. (2020). Positiivinen kasvatus inklusion tukena. Teoksessa M. Takala, A. Äikäs & S. Lakkala (toim.), *Mahdoton inkluusio? Tunnista haasteet ja mahdollisuudet* (s. 185–214). PS-kustannus.

Young, R. (2019). Universal Design for Learning (UDL). Luennot ja luentodiat. Jyväskylän yliopiston avoin yliopisto.

--

Kuvituskuvat on luotu Perchance AI Image Generator - ja Microsoft Designer -tekoälyillä, ellei kuvien yhteydessä toisin mainita.

Kiitos

Anna-Maija Vuorela

annamaija.vuorela@gmail.com